

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛАТИНСЬКА МОВА ТА ЮРИДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ»

Галузь знань	D «Бізнес, адміністрування та право»
Спеціальність	D8 «Право»
Освітньо-професійна програма	«Право»
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Назва кафедри	Кафедра іноземних мов
Тип дисципліни	Обов'язкова
Семестр	1
Мова викладання	Латинська, українська
Керівник курсу	Горюнова Марина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов
Профайл керівника курсу	http://nasoa.edu.ua/spivrobitnyky/goryunova-marina-mikolayivna/
Контактна інформація керівника курсу (e-mail)	MMGorjunova@nasoa.edu.ua
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Грунтовні знання української та однієї з іноземних мов.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг:	Кредитів ECTS	Годин	За видами занять:			
			Лекцій	Практичних занять	Самостійна підготовка	Вид підсумкового контролю
	Денна форма навчання					
	4	120	4	56	60	Залік
	Заочна форма навчання					
	4	120	4	2	114	Залік

Опис дисципліни	Навчальна дисципліна: «Латинська мова та юридична термінологія» є обов'язковою компонентою навчального плану. Мета вивчення навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти чіткого розуміння значення латинської мови і римського права як основи сучасної правової науки; використання латинської юридичної термінології у галузі професійно-орієнтованих дисциплін. Завдання вивчення навчальної дисципліни: засвоїти необхідний обсяг знань і правил фонетики, граматики, лексики та синтаксису латинської мови; розвивати навички читання і перекладу юридичних текстів; використовувати фахову термінологію, крилаті вирази та юридичну фразеологію. Формат проведення дисципліни: лекції, практичні заняття, самостійна робота. Здобувачі вищої освіти мають змогу отримати індивідуальні консультації.
-----------------	--

Професійні компетентності	ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології. ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК9. Здатність працювати в команді. ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. ФК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему. ФК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.
Програмні результати навчання	РН1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин. РН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. РН5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю. РН7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами. РН11. Мати базові навички риторики. РН12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло. РН19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
Програма навчальної дисципліни	Змістовий модуль 1. Тема 1. Огляд історії Давнього Риму та латинської мови. Тема 2. Латинський алфавіт. Фонетика. Правила читання. Тема 3. Substantivum. Іменник, граматичні категорії. Declinatio prima. I відміна. Тема 4. Verbum. Дієслово. Граматичні категорії. Praesens indicatīvi actīvi. Теперішній час дійсного способу активного стану Тема 5. Imperatīvus praesentis. Наказовий спосіб теперішнього часу. Заперечення. Структура та переклад простого поширеного речення. Тема 6. Declinatio secunda. II Відміна іменника. Adiectiva. Прикметники I –II відміни. Тема 7. Морфологічний розбір речення. Тема 8. Pronomīna. Займенники. Змістовий модуль 2. Тема 9. Praesens indicatīvi passīvi. Теперішній час дійсного способу пасивного стану. Синтаксис пасивної конструкції. Тема 10. Imperfectum indicatīvi actīvi et passīvi. Минулий час дійсного способу активного і пасивного стану. Тема 11. Futurum I indicatīvi actīvi et passīvi. Майбутній час дійсного способу активного і пасивного стану. Imperatīvus futūri. Наказовий спосіб майбутнього часу. Тема 12. Declinatio tertia. III відміна іменника. Узгодження прикметників I-II відміни з іменниками III відміни. Тема 13. Declinatio quarta. IV відміна іменника. Declinatio quinta. V відміна іменника. Тема 14. Adiectiva III declinatiōnis. Прикметники III відміни.

	Тема 15. Gradus comparationis adiectivōrum. Ступені порівняння прикметників. Тема 16. Numerales. Числівник. Numeralia cardinalia. Кількісні числівники. Numeralia ordinalia. Порядкові числівники. Тема 17. Personalia. Видатні римські юристи, формування юридичної фразеології. Тема 18. Латинська юридична термінологія.
Методи навчання	словесні (розповідь, пояснення, консультація); <i>наочні</i> (демонстрація, ілюстрація); практичні (практична робота, тестування); за характером логіки пізнання: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний; за рівнем самостійної розумової діяльності: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.
Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни	Мультимедійний проектор, комп'ютер або ноутбук, використання платформи Microsoft Teams та Moodle для дистанційного навчання
Політики навчальної дисципліни	<i>Політика щодо академічної доброчесності.</i> Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти НАСОН є передумовою для ефективного опанування результатами навчання і отримання позитивної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Складові політики академічної доброчесності регламентуються: <i>Положенням про академічну доброчесність Національної академії статистики, обліку та аудиту, затвердженим рішенням Вченої ради НАСОН, 26 червня 2026 р., протокол № 15.</i> Відповідно до Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в НАСОН та Положення про академічну доброчесність НАСОН у разі виявлення викладачем порушення студентом норм та правил академічної доброчесності, викладач зобов'язаний застосувати норми п.4.17.2 Положення про академічну доброчесність НАСОН. <i>Політика щодо відвідування занять.</i> Здобувачі вищої освіти денної форми навчання зобов'язані відвідувати заняття. Поважними причинами для відсутності на заняттях є хвороба, академічна мобільність або інші випадки відсутності, які підтверджені документально. Якщо здобувач вищої освіти відсутній на заняттях з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та відповідно до графіку консультацій викладача. <i>Політика щодо перескладання.</i> Здобувачі вищої освіти повинні дотримуватися термінів виконання усіх завдань, передбачених програмою навчальної дисципліни. Ліквідація академічної заборгованості та перескладання заліку проводиться після закінчення екзаменаційної сесії за окремим розкладом, складеним навчально-методичним відділом не пізніше наступного тижня після сесії. <i>Політика щодо оскарження результатів оцінювання.</i> Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням рівня його знань, він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у Національній академії статистики, обліку та аудиту, затвердженим рішенням Вченої ради НАСОН, 24 квітня 2020 р., протокол № 8.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бенькевич Г. А., Барнич І. І. Латинська мова : навчальний посібник. Львів : ФОП Лук'яненко В.В., 2023. 295 с.
2. Гриценко С.П. Юридична латина й основи римського права : навчальний посібник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2021. 203 с.
3. Іванова Н. Г. Латинська мова : практикум для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право» та галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 293 «Міжнародне право». Харків : Контраст, 2024. 104 с.
4. Загайська Г. М., Петришин М. Й. Liber Latinus ad usum philologiae studentium : підручник. Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2024. 456 с.
5. Коротюк О. В., Станіч В. С. Словник латинських висловів : збір. найвідом. латин. юрид. та ін. висловів. Lingua Latina. Київ : ОВК, 2021. 217 с.
6. Ситько О.М. Латинська мова для юристів. Lingua Latina ad iuris prudentes. Одеса: ОДУВС, 2025. 283 с.
7. Тарасова Г.М. Латинська мова для юристів. Lingua Latina iuridicialis: підручник. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2025. 344 с.
8. Cambridge Latin Course <https://www.clc.cambridgescp.com/books/book-i>

КРИТЕРІЇ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

За результатами семестру здобувач вищої освіти отримує підсумкову оцінку за 100-бальною системою, яка розраховується як накопичена сума отриманих балів за всі види поточного, модульного та підсумкового контролю.

Умовою допуску до підсумкового контролю є набрання здобувачем вищої освіти 35 балів у сукупності за всіма темами дисципліни. Якщо за результатами модульно-рейтингового контролю здобувач отримав сумарну кількість балів за два змістові модулі, що не перевищує 34 бали, то здобувач вважається таким, що не виконав усі види робіт, які передбачаються навчальним планом з дисципліни «Латинська мова та юридична термінологія», і направляється на повторний курс вивчення дисципліни.

Форми контролю	Види навчальної роботи	Оцінювання
Денна форма навчання		
ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ	Робота на лекціях	-
	Робота на практичних заняттях, у т.ч.:	
	виконання практичних завдань та тестування	Від 0 до 5 балів
МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ	Модульний контроль № 1	Максимальна оцінка – 5 балів
	Модульний контроль № 2	Максимальна оцінка – 5 балів
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	Залік	Максимальна оцінка – 30 балів
Заочна форма навчання		
ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ	Робота на лекціях	-
	Робота на практичних заняттях	Від 0 до 10 балів

КОНТРОЛЬНА РОБОТА ДЛЯ ЗАОЧНОЇ НАВЧАННЯ	Тестовий контроль № 1	Максимальна оцінка – 30 балів
	Тестовий контроль № 2	Максимальна оцінка – 30 балів
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	Залік	Максимальна оцінка – 30 балів

Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Оцінка за національною шкалою	Оцінка в балах	Оцінка за шкалою ECTS	
Залік		Оцінка	Пояснення
<i>Зараховано</i>	90-100	A	Здобувач вищої освіти виявляє глибокі знання мовної системи, усвідомлено їх застосовує під час коментування, пояснення мовних явищ та фактів; з'ясовує причинно-наслідкові зв'язки у виявленні мовних закономірностей та законів; самостійно здобуває знання, опрацьовуючи основну і додаткову літературу; використовує знання під час розв'язання пізнавальних завдань. Виконує вправи найвищої складності, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, аргументує власні дії, подає поширені коментарі до лінгвістичних явищ, не припускаючись помилок; спирається на знання різних концепцій та підходів до тлумачення мовних фактів і закономірностей.
	82-89	B	Здобувач вищої освіти достатньо володіє основним теоретичним матеріалом: знання засвідчують оволодіння основною навчальною літературою, виявляють ознайомлення з додатковою літературою на фрагментарному рівні; демонструє широку лінгвістичну компетенцію. Виконує основні види практичних завдань, але не завжди правильно пояснює власні дії; виконує дії класифікаційного характеру, але допускає мовленнєві помилки; не може пояснити вияву всіх лінгвістичних закономірностей; аналізує мовні явища.
	74-81	C	Здобувач вищої освіти володіє основним теоретичним матеріалом: знання засвідчують оволодіння основною навчальною літературою, але не виявляють ознайомлення з додатковою літературою; демонструє широку лінгвістичну компетенцію, але не завжди її достатньо для пояснення причинно-наслідкових зв'язків у мовній системі. Виконує основні види практичних завдань, але допускає мовленнєві помилки; не може пояснити вияву всіх лінгвістичних закономірностей; аналізує мовні явища, припускаючись поодиноких помилок.
	64-73	D	Здобувач вищої освіти має фрагментарний, та не завжди усвідомлений характер засвоєної інформації; наводить приклади з лекцій та підручників, не застосовує знання у нових умовах; у процесі коментування спирається лише на знання, здобуті під час колективної роботи. Виконує основні вправи, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, але виконує дії лише за

			аналогією; коментує мовні явища, але припускається помилок; у мовленні є значні недоліки.
	60-63	E	Здобувач вищої освіти має поверховий та не завжди усвідомлений характер засвоєної інформації; відтворює відповідь на запитання неповно, непослідовно; не володіє фаховою термінологією; не застосовує знання у нових умовах; у процесі коментування спирається лише на знання, здобуті під час колективної роботи. Виконує основні вправи, виявляючи уміння описового, класифікаційного та аналітико-синтетичного характеру, але виконує дії лише за аналогією; коментує мовні явища, але припускається значних мовленнєвих помилок.
<i>Незараховано</i>	35-59	FX	Здобувач вищої освіти слабо володіє теоретичним матеріалом, що зумовлено недостатнім опрацюванням навчальної літератури: не володіє термінологією, помиляється у процесі формування визначень, не може навести приклади. Відчуває труднощі під час виконання простих вправ; допускає помилки у виявленні мовних одиниць, визначенні їх структури, семантики та функцій; помиляється у визначенні категоріальних властивостей. Здобувач вищої освіти має можливість повторного складання.
	1-34	F	Здобувач вищої освіти не володіє теоретичним матеріалом: не володіє термінологією, помиляється у процесі формування визначень, не може навести приклади. Відчуває труднощі під час виконання простих вправ; допускає значні помилки у виявленні мовних одиниць, визначенні їх структури, семантики та функцій; робить значні помилки у визначенні категоріальних властивостей. Обов'язкове повторне вивчення дисципліни.

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри іноземних мов. Протокол № 1 від 27 серпня 2026 р.